Kernenergie

Kernenergie

Aan de orde is het **tweeminutendebat Kernenergie (CD d.d. 02/07)**.

De **voorzitter**:
Ik heropen de vergadering. Aan de orde is het tweeminutendebat Kernenergie. Ik heet de staatssecretaris van Klimaat en Groene Groei van harte welkom. Ik geef het woord aan de heer Van den Berg namens JA21.

De heer **Van den Berg** (JA21):
Dank u wel, voorzitter. Een paar moties.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat SMR-projecten samenwerking vereisen;

overwegende dat concrete afspraken voortgang bevorderen;

verzoekt de regering uiterlijk 1 juli 2027 een SMR- of AMR-projectafspraak te sluiten met de regio, initiatiefnemer en industriële afnemer over locatie, vergunningvoorbereiding, financiering en besluitdata, en hierover aan de Kamer te rapporteren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Van den Berg.

Zij krijgt nr. 180 (32645).

De heer **Van den Berg** (JA21):
Dank u wel.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat financieringsvormen risico's verschillend verdelen;

overwegende dat publieke risico's idealiter begrensd zijn;

verzoekt de regering vóór onomkeerbare verplichtingen publieke en publiek-private financiering op gelijke uitgangspunten te vergelijken, inclusief (staats)garanties, begrotingsgevolgen en bouwtegenvallers, en per projectfase risicoplafonds en dekking aan de Kamer voor te leggen,

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend.
Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd.

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Van den Berg.

Zij krijgt nr. 181 (32645).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat brandstofketens van onmisbaar belang zijn;

overwegende dat risico's vooraf inzichtelijk moeten zijn;

verzoekt de regering vóór investeringsbesluiten voor kernenergieprojecten een onderbouwd brandstofplan te verlangen met geopolitieke risico's, alternatieve leveranciers, conversie, verrijking, fabricage, certificering en voorraden, voor zover van toepassing per ontwerp, en de openbare hoofdlijnen aan de Kamer te sturen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Van den Berg.

Zij krijgt nr. 182 (32645).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat systeemkosten verder gaan dan bouwkosten;

overwegende dat varianten gelijkwaardig moeten worden vergeleken;

verzoekt de regering onafhankelijk de totale systeemkosten van 0, 7, 20 en 25 gigawatt nieuwe kernenergie bij gelijke leveringszekerheid en meerdere weerjaren te vergelijken en daarover aan de Kamer te rapporteren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Van den Berg.

Zij krijgt nr. 183 (32645).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend.
Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd.

constaterende dat kernenergie langjarige voorbereiding vergt;

overwegende dat uitvoering concrete mijlpalen vereist;

verzoekt de regering uiterlijk 1 juli 2027 een gefaseerd uitvoeringsprogramma voor ten minste 7 gigawatt nieuwe kernenergie richting 2050 aan de Kamer te sturen, met vier grote centrales, SMR's, AMR's, onderbouwde financiering en uitvoeringsvoorwaarden per bouwtranche,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Van den Berg.

Zij krijgt nr. 184 (32645).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat bouwkosten kunnen tegenvallen;

overwegende dat stroomafnemers bescherming verdienen;

verzoekt de regering bij kerncentrales doorberekening van bouwoverschrijdingen aan stroomafnemers vooraf te begrenzen en afhankelijk te maken van een expliciet besluit, met inzicht in de gevolgen voor financieringskosten, staatsrisico en energielasten,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Van den Berg.

Zij krijgt nr. 185 (32645).

Dank u wel. Het woord is aan de heer Grinwis namens de ChristenUnie. Gaat uw gang.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Voorzitter, dank u wel. Ik heb één motie meegebracht. Die gaat door op het punt van systeemkosten, dat we in het debat ook even aan de orde hebben gehad.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Kamer met de motie-Grinwis/Erkens (31239, nr. 356) eerder verzocht te onderzoeken op welke wijze inprijzing van systeemkosten in de SDE++-systematiek het beste een plaats kan krijgen, maar de regering de inprijzing uiteindelijk geen plaats gaf in de systematiek vanwege uitvoeringsvraagstukken;

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend.
Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd.

overwegende dat de keuzes over energieproductie, opslag en verbruik bepalend zijn voor de benodigde infrastructuur en de bijbehorende kosten en dat het dan ook logisch is om de gevolgen van deze keuzes voor de systeemkosten inzichtelijk te hebben, zeker in het licht van de grote netverzwaringsopgave;

verzoekt de regering bij de inrichting van het energiesysteem de publieke belangen zo te borgen dat extra systeemkosten waar mogelijk worden vermeden;

verzoekt de regering bij de vormgeving en herziening van het beleidsinstrumentarium en bij grote investerings- en locatiebesluiten inzichtelijk te maken op welke wijze de gevolgen voor de totale kosten van het energiesysteem hierbij zijn meegewogen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Grinwis en Van den Berg.

Zij krijgt nr. 186 (32645).

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Voorzitter. Dan heb ik nog een vraag. Recent spraken we over het Nationaal Plan Energiesysteem, het NPE, en over de noodzaak van scenariodenken, inclusief een scenario dat de elektriciteitsvraag veel lager zou kunnen worden dan nu wordt verwacht, dus dan waar we nu van uitgaan. Het huidige NPE gaat bijvoorbeeld uit van twee grote kerncentrales en van een bepaalde industriële vraag, terwijl niet gezegd is dat dat ook vanuit het totale energiesysteem de beste keus is. In de commissievergadering spraken we om die reden ook over SMR's en AMR's als alternatief. Kan de staatssecretaris nog eens onderbouwen dat de keuze voor twee grote kerncentrales echt de beste keus is om de publieke belangen betrouwbaarheid, betaalbaarheid en duurzaamheid zo goed als mogelijk te borgen, in welk scenario dan ook? Of houdt hij er dan ook rekening mee dat je er met je centrales op moet inspelen als een ander scenario waarheid wordt?

Tot zover mijn vraag.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan is het woord aan de heer Vermeer namens de BBB. Gaat uw gang.

De heer **Vermeer** (BBB):
Voorzitter. Ik heb een aantal moties.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat landbouwgrond schaars en van blijvende waarde is voor onze voedselproductie;

constaterende dat zowel in Zeeland als in Groningen landbouwgrond geraakt kan worden door de komst van nieuwe kerncentrales;

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend.
Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd.

verzoekt de regering het behoud van landbouwgrond als zwaarwegend criterium mee te nemen bij de definitieve locatiekeuze, en inzichtelijk te maken hoeveel landbouwgrond per locatie verloren gaat,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Vermeer.

Zij krijgt nr. 187 (32645).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat Nederland voor een betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem niet afhankelijk moet zijn van één energiebron;

overwegende dat kernenergie dag en nacht elektriciteit kan leveren en relatief weinig ruimte vraagt;

verzoekt de regering kernenergie volwaardig en structureel mee te nemen in de verdere uitwerking van het Nationaal Plan Energiesysteem, en daarbij niet alleen te sturen op verdere uitbreiding van zon- en windenergie,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Vermeer.

Zij krijgt nr. 188 (32645).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat voldoende zoet water essentieel is voor landbouw, inwoners en bedrijven;

overwegende dat Zeeland te maken heeft met toenemende druk op de beschikbaarheid van zoet water;

verzoekt de regering bij een eventuele keuze voor Zeeland te borgen dat de komst van nieuwe kerncentrales niet leidt tot een verslechtering van de zoetwaterbeschikbaarheid, en te kijken hoe de bijbehorende investeringen kunnen bijdragen aan het vergroten daarvan,

en gaat over tot de orde van de dag.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend.
Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Vermeer.

Zij krijgt nr. 189 (32645).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat verschillende provincies concrete mogelijkheden voor SMR's onderzoeken;

overwegende dat Nederland nu de stap moet zetten van onderzoeken naar uitvoeren;

verzoekt de regering alles in het werk te stellen om uiterlijk in 2027 één concreet SMR-project richting vergunningverlening te brengen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Vermeer.

Zij krijgt nr. 190 (32645).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat rond de Paulinapolder en de Mosselbanken een groot gebied onder voorkeursrecht is gebracht in verband met de mogelijke komst van nieuwe kerncentrales;

overwegende dat dit grote onzekerheid veroorzaakt voor inwoners, agrarische ondernemers en andere bedrijven;

overwegende dat uiteindelijk slechts een deel van het onderzochte gebied nodig zal zijn;

verzoekt de regering het gebied waarop het voorkeursrecht rust zo snel mogelijk te verkleinen zodra gronden redelijkerwijs niet meer nodig zijn voor de locatiekeuze,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Vermeer.

Zij krijgt nr. 191 (32645).

De heer **Vermeer** (BBB):
Dank u wel.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend.
Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd.

De heer **Van den Berg** (JA21):
Ik heb een vraag over het verkleinen van die voorkeursgebieden. Is dat niet gewoon een open deur intrappen? De staatssecretaris wil dat besluit in december nemen. Dan weten we zo snel mogelijk waar we aan toe zijn. Ik vraag mij dus af: vanwaar deze motie?

De heer **Vermeer** (BBB):
Omdat dat besluit, dat voorgenomen besluit, niet automatisch betekent dat dan overal het voorkeursrecht weggehaald wordt. Als dat wel zo is, zal de staatssecretaris deze motie gewoon overnemen en dan zou het daarmee geregeld zijn.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Vermeer. Het woord is aan mevrouw Van Oosterhout namens PRO.

Mevrouw **Van Oosterhout** (PRO):
Dank u wel, voorzitter. We hebben met elkaar een mooi debat gehad over kernenergie. De staatssecretaris was daarin ook heel eerlijk: er liggen een aantal pittige dilemma's voor. Die hebben we in het commissiedebat uitgebreid besproken. Om richting te geven aan de keuzes over die dilemma's heb ik zo meteen ook twee moties.

De staatssecretaris heeft tijdens het debat ook een aantal keer aangegeven dat hij in december met een brief komt waarin hij de gemaakte keuzes omtrent die dilemma's gaat beschrijven. Ik wil alvast bij voorbaat zeggen dat ik hoop dat hij niet alles naar deze brief gaat schuiven. Volgens mij zijn wij er als Kamer namelijk juist om sturing te geven aan de keuzes die de staatssecretaris maakt, en niet om telkens te wachten tot de keuzes van het kabinet al een voldongen feit zijn. Die oproep zou ik vandaag ook graag willen doen aan de collega's van andere fracties hier in de Kamer. Daarom heb ik de volgende twee moties.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat Terneuzen nog in aanmerking komt als voorkeurslocatie voor twee nieuwe kerncentrales;

constaterende dat TenneT concludeert dat de combinatie van kerncentrales en een extra aanlanding van wind op zee in Zeeland tot onoplosbare knelpunten leidt;

constaterende dat het schrappen van de aanlanding van Nederwiek 1 volgens TenneT kan leiden tot verloren investeringen van miljarden euro's;

overwegende dat wind op zee de ruggengraat vormt van een betaalbaar en duurzaam energiesysteem, en dat het Zeeuwse industriecluster voor de verduurzaming afhankelijk is van grootschalige aanvoer van duurzame elektriciteit;

overwegende dat het provinciebestuur het kabinet ook nadrukkelijk heeft verzocht om de aanlanding van wind op zee in Zeeland door te zetten;

verzoekt de regering te borgen dat de ambities voor wind op zee, waaronder de geplande aanlanding in Zeeland, onverkort overeind blijven, en geen locatiekeuze voor

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend.
Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd.

nieuwe kerncentrales te maken die ten koste gaat van de realisatie of aanlanding van wind op zee,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Van Oosterhout.

Zij krijgt nr. 192 (32645).

De heer **Van den Berg** (JA21):
Een vraag aan mevrouw Van Oosterhout. Ik weet dat zij ook tegen kerncentrales in Groningen is. Nu hoor ik hier de facto hetzelfde terug. Waar kan volgens mevrouw Van Oosterhout dan wel een kerncentrale komen te staan?

Mevrouw **Van Oosterhout** (PRO):
Volgens mij is dat een vraag die aan de staatssecretaris gesteld zou moeten worden en niet aan mij.

De **voorzitter**:
Uw volgende motie.

Mevrouw **Van Oosterhout** (PRO):
Voorzitter.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat in Zeeland alleen nog de locatie Terneuzen in aanmerking komt voor de bouw van twee grote kerncentrales;

constaterende dat het kabinet daar de keuze heeft tussen een locatie in de polder of in een industriegebied;

constaterende dat de Provinciale Staten van Zeeland met brede steun moties hebben aangenomen die zich uitspreken om ervoor te zorgen dat kerncentrales op industriegrond moeten worden gebouwd en niet in open polderlandschap;

verzoekt de regering bij het kijken naar een locatie voor de bouw van twee grote nieuwe kerncentrales uitsluitend te kijken naar industriegrond,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Van Oosterhout.

Zij krijgt nr. 193 (32645).

Dank u wel. U heeft nog een interruptie van mevrouw Müller.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend.
Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd.

Mevrouw **Müller** (VVD):
Ik vroeg me af of mevrouw Van Oosterhout ervan op de hoogte is dat er ook een 380kV-hoogspanningsstation op de industriegronden gebouwd moet worden en dat het eigenlijk niet allemaal tegelijkertijd kan op één plek.

Mevrouw **Van Oosterhout** (PRO):
Ja, inderdaad. Daarom ook mijn eerdere motie.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Het woord is aan de heer Flach namens de Staatkundig Gereformeerde Partij. Gaat uw gang.

De heer **Flach** (SGP):
Voorzitter. Het doet mij deugd dat we ook nog met de inhoud bezig zijn op een dag als vandaag. Je zou dat zomaar vergeten. Maar hier bespreken we toch belangrijke dingen op het gebied van onze toekomstige energievoorziening.

Ik wil me vandaag beperken tot één motie, voorzitter.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het kabinet bij zijn zoektocht naar en besluitvorming over de komst van twee nieuwe kerncentrales uitgaat van twee centrales op één locatie;

overwegende dat onderzoek van TenneT laat zien dat de netinpassing van twee grote centrales op dezelfde locatie grote uitdagingen en veel kosten met zich meebrengt;

overwegende dat de Kamer heeft aangegeven dat zo veel mogelijk gekeken moet worden naar gronden met de bestemming industrie (motie-Flach (32645, nr. 165));

van mening dat het voor robuuste en betaalbare netinpassing en goede inpassing op industriegebieden van belang is dat ook gekeken wordt naar de mogelijkheid van één enkele centrale per locatie, waardoor bijvoorbeeld ook de locaties Maasvlakte en Borssele in beeld blijven;

verzoekt de regering bij haar besluitvorming ook te kijken naar de mogelijkheid van één enkele centrale per locatie,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Flach.

Zij krijgt nr. 194 (32645).

De **voorzitter**:
Tot slot is het woord aan mevrouw Beckerman. O, meneer Flach, u heeft nog een interruptie van meneer Grinwis.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend.
Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Ja, een inhoudelijk debat moet je natuurlijk verlengen; over andere dingen gaan we nog lang genoeg praten. De heer Flach stelt terecht dat systeemkosten en inpassing een belemmering kunnen zijn om over te gaan tot de bouw van twee grote centrales op één locatie. Als je die redenering doorzet, kun je ook zeggen dat je bijvoorbeeld misschien beter verspreid over het land meerdere SMR's kunt plaatsen in plaats van je te richten op de bouw van één grote locatie. Dat is immers misschien nóg beter in te passen. Hoe staat de heer Flach tegenover die gedachte?

De heer **Flach** (SGP):
De heer Grinwis zet ze nu tegenover elkaar, maar wat mij betreft sluiten ze op elkaar aan. We willen een aantal grote centrales én we willen ook zeker de technieken die we ook zien bij de SMR's. Die bieden ook veel meer mogelijkheden om die op plekken te zetten waar minder koelwater aanwezig is en die kunnen op een wat kleiner oppervlakte. Wat mij betreft is het dus en-en.

De **voorzitter**:
Tot slot.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):
Maar ziet meneer Flach een SMR wel als een goede investering op de oude locatie van Borssele? Zijn we het er in ieder geval over eens dat die daar thuishoort, omdat we Borssele eigenlijk niet kunnen achterlaten? Wat vindt de heer Flach daarvan?

De heer **Flach** (SGP):
Ik zou het ontzettend zonde vinden als er op de locatie in Borssele uiteindelijk niks meer gebeurt. Die locatie heeft al decennialang eigenlijk als enige plek in Nederland veel ervaring met een kerncentrale. De bewoners kennen het en de omgeving is erop ingericht. Vandaar dat wij zeggen: focus nou niet alleen op twee, maar ook op die ene centrale, zodat die daar kan landen. Mocht er om wat voor reden dan ook een andere keuze gemaakt worden, dan zou ik het zeker in het oog hebben voor SMR's daar. Ja.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Beckerman namens de SP. Gaat uw gang.

Mevrouw **Beckerman** (SP):
Goedemiddag.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Kamer eerder de motie-Beckerman om zich uit te spreken tegen het bouwen van een kerncentrale bij de Eemshaven heeft aangenomen;

constaterende dat het kabinet de Eemshaven als optie voor een kerncentrale toch openhoudt door voorkeursrecht te vestigen op de beoogde locatie;

verzoekt de regering te erkennen dat de tegenstrijdige handelswijze tussen het in woord uitsluiten van de locatie bij de Eemshaven en het vestigen van voorkeursrecht op de

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend.
Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd.

locatie een onacceptabele manier van werken is die het vertrouwen van de mensen in Groningen opnieuw schaadt,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Beckerman, Jimmy Dijk en Kostić.

Zij krijgt nr. 195 (32645).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat er in de omgeving van Terneuzen veel onrust is over de eventuele komst van een kerncentrale;

verzoekt de regering Terneuzen niet langer open te houden als optie voor een kerncentrale,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Beckerman, Jimmy Dijk en Kostić.

Zij krijgt nr. 196 (32645).

Mevrouw **Beckerman** (SP):
En de laatste.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de komst van een kerncentrale grote invloed heeft op de leefomgeving;

constaterende dat de komst van een kerncentrale voor onrust zorgt bij omwonenden;

verzoekt de regering draagvlak in de omgeving als ultieme voorwaarde voor het bouwen van een kerncentrale te stellen;

verzoekt de regering minimaal een lokaal bindend referendum te organiseren voordat het besluit tot de bouw van een kerncentrale wordt genomen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Beckerman, Jimmy Dijk en Kostić.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend.
Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd.

Zij krijgt nr. 197 (32645).

Mevrouw **Beckerman** (SP):
Dat was de laatste. Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Ik schors tien minuten voor de beantwoording van de staatssecretaris.

De vergadering wordt van 16.37 uur tot 16.45 uur geschorst.

De **voorzitter**:
Ik heropen de vergadering. Het woord is aan de staatssecretaris.

Staatssecretaris **De Bat**:
Dank, voorzitter. Er is nog één vraag van de heer Grinwis over de scenario's die we zouden moeten meenemen in het NPE en hoe we kijken naar betrouwbaarheid en betaalbaarheid in relatie tot de totale afweging. In de brief die in december komt, zullen we zeker ook even op dit aspect ingaan. Uiteindelijk volgt uit het NPE dat we minder fossielafhankelijk willen worden. Wat daar allemaal bij hoort en hoe we de routekaart daadwerkelijk zullen vervolgen, komt in onze brief van december. Daarin zullen we ook ingaan op de versnellingsagenda van de SMR's. Ik denk dat het plaatje dan compleet wordt. Op dit moment willen wij graag alles in het speelveld houden. Die keuze maken we nu.

Dan de moties. De motie op stuk nr. 180 van de heer Van den Berg geef ik oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 180: oordeel Kamer.

Staatssecretaris **De Bat**:
De motie op stuk nr. 181, ook van de heer Van den Berg, geef ik oordeel Kamer. Ook bij de motie op stuk nr. 180 geldt wel dat we in het vervolg misschien nog met een kleine tekstsuggestie zullen komen, maar voor nu: oordeel Kamer.

De motie op stuk nr. 182 is oordeel Kamer.

De motie op stuk nr. 183, ook van de heer Van den Berg, gaat over het onderzoeken van de totale systeemkosten. Die ontraad ik. We hebben al een aantal studies gedaan, ook gericht op vier centrales. We kijken nu naar deze 7 gigawatt en zullen die gewoon onderdeel maken van het systeem. Daarom ontraad ik deze motie.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 184.

Staatssecretaris **De Bat**:
De motie op stuk nr. 184, ook van de heer Van den Berg, is te vroeg. Dat uitvoeringsprogramma komt eraan. Dat komt zelfs eerder dan 1 juli, zoals u vraagt. We willen al in december met een versnellingsagenda voor de sporen 2, 3 en 4 komen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend.
Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd.

Deze motie is nu dus ontijdig.

Dan de motie op stuk nr. 185.

De **voorzitter**:
Is de heer Van den Berg bereid om zijn motie aan te houden?

De heer **Van den Berg** (JA21):
Ja, dan houd ik de motie voor nu aan.

De **voorzitter**:
Op verzoek van de heer Van den Berg stel ik voor zijn motie (32645, nr. 184) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**:
Dan de motie op stuk nr. 185.

Staatssecretaris **De Bat**:
De motie op stuk nr. 185 is ook van de heer Van den Berg en gaat over de doorberekening van bouwoverschrijdingen. Die ontraad ik. De TNO-studies laten zien dat de gemiddelde prijs iets lager wordt met kernenergie. Dat weet de heer Van den Berg ook wel, denk ik. Deze motie zou gelinkt kunnen zijn aan hoe men het in het Verenigd Koninkrijk doet, maar daar is een veel directere link tussen de bouwkosten en de uiteindelijke afnemers. In ons geval moeten we überhaupt nog bepalen hoe we dat precies gaan doen, maar die directe link zal in Nederland anders zijn. Daarom ontraad ik deze motie.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 185: ontraden. De motie op stuk nr. 186.

Staatssecretaris **De Bat**:
De motie op stuk nr. 186 van de heer Grinwis en de heer Van den Berg geef ik oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
Dan de motie op stuk nr. 187.

Staatssecretaris **De Bat**:
De motie op stuk nr. 187 van de heer Vermeer krijgt oordeel Kamer.

Dan de motie op stuk nr. 188 van de heer Vermeer. Dat doen we al. Het NPE heeft precies die balans tussen alle mogelijke bronnen. Deze motie is dus overbodig.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 188: overbodig. De motie op stuk nr. 189.

Staatssecretaris **De Bat**:
De motie op stuk nr. 189 gaat over zoetwaterbeschikbaarheid. Er wordt gevraagd om

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend.
Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd.

daar aandacht voor te hebben. Dat moeten we inderdaad hebben, want als je ergens ingrijpt, moet je ook aandacht hebben voor de mogelijke effecten. Maar dat is nu nog te vroeg, want dat komt pas in de volgende fase van de planuitwerking. We moeten eerst een locatie weten. Als we de planuitwerking doen, kunnen we dit meenemen, dus de motie is nu ontijdig.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 189: ontijdig. Is de heer Vermeer bereid zijn motie aan te houden? Eén interruptie; gaat uw gang.

De heer **Vermeer** (BBB):
Het is heel vreemd hoe de staatssecretaris nu antwoordt, want er staat: "bij een eventuele keuze te borgen dat de komst van nieuwe kerncentrales niet leidt tot een verslechtering van de zoetwaterbeschikbaarheid". De staatssecretaris zegt dat hij dat daarna pas gaat bekijken, maar dat moet toch onderdeel van de keuze zijn of dit daar kan of niet?

Staatssecretaris **De Bat**:
Als we een keuze maken en er zijn effecten, dan moeten we op die effecten gaan handelen. Maar we willen die effecten eerst in beeld brengen en pas dan zien wat we daaraan kunnen doen. Bij de daadwerkelijke voorkeursbeslissing, en dat is pas in de volgende stap van het proces, zullen we daarop ingaan. We gaan er dus sowieso iets mee doen omdat we als kabinet zelf ook vinden dat we, als we effect veroorzaken, het effect ook moeten mitigeren.

De **voorzitter**:
Is de heer Vermeer bereid de motie aan te houden? Ja.

Op verzoek van de heer Vermeer stel ik voor zijn motie (32645, nr. 189) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**:
Dan de motie op stuk nr. 190.

Staatssecretaris **De Bat**:
De motie op stuk nr. 190 is eigenlijk overbodig, gelet op de eerdere moties, onder anderen van mevrouw Müller, die al zijn aangenomen. Ze is nu ontijdig omdat we die motie al aan het uitvoeren zijn. In de loop van dit dan wel volgend jaar gaan we inderdaad komen met een concrete samenwerking met een of twee provincies om dit te doen. Wij zijn al een eerdere motie aan het uitwerken, dus daarom is deze motie overbodig.

De **voorzitter**:
Maar u zei eerst dat Ze overbodig was. Is ze overbodig of ontijdig?

Staatssecretaris **De Bat**:
Overbodig.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend.
Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 190: overbodig. De motie op stuk nr. 191.

Staatssecretaris **De Bat**:
De motie op stuk nr. 191 van de heer Vermeer geef ik oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
Dan de motie op stuk nr. 192.

Staatssecretaris **De Bat**:
De motie op stuk nr. 192 van mevrouw Van Oosterhout is ontijdig. We komen nog met een aparte routekaart voor de ambities voor wind op zee. Die komt in de loop van dit jaar. De motie is nu dus ontijdig.

De **voorzitter**:
Is mevrouw Van Oosterhout bereid om de motie aan te houden? Kunt u een tijdsindicatie geven, staatssecretaris?

Staatssecretaris **De Bat**:
De routekaart hopen we nog dit jaar naar de Kamer te sturen.

De **voorzitter**:
Mevrouw Van Oosterhout, bent u bereid de motie aan te houden?

Mevrouw **Van Oosterhout** (PRO):
Ik heb het gevoel dat we elke keer in precies dezelfde discussie terechtkomen. Er komt een brief in december en tot die tijd kunnen we eigenlijk niks voorstellen als Kamer. Maar het idee is natuurlijk ook om de staatssecretaris een bepaalde richting mee te geven voor de brief die in december komt.

Staatssecretaris **De Bat**:
Het is uiteindelijk hoe de Kamer daar zelf over oordeelt. Wij vinden het nu te vroeg voor het totaal afwegen van de ambities voor wind op zee ten opzichte van kern, en voor de vraag hoe het systeem dan functioneert. Dat doen wij later. De ambities voor wind op zee op zichzelf komen terug in de routekaart wind op zee, dus daar hoort deze motie bij.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 192: ontijdig. De motie op stuk nr. 193.

Staatssecretaris **De Bat**:
De motie op stuk nr. 193 ontraad ik, onder verwijzing naar het debat.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 194.

Staatssecretaris **De Bat**:
De motie op stuk nr. 194 van de heer Flach krijgt oordeel Kamer, mits die zo gelezen kan worden dat we in de komende richtinggevende brief in december de mogelijkheden van een enkele centrale dan ook precies duiden, want één centrale heeft wel een

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend.
Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd.

bepaald effect. Dat willen we in die brief doen. Als we dat in die brief mogen doen, geef ik de motie oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
Ik kijk naar de heer Flach of dat zo mag.

De heer **Flach** (SGP):
Even voor het goede begrip: ik hoop niet dat het dan de magere optie is waarin de staatssecretaris nog een keer uitlegt waarom twee centrales op één locatie eigenlijk de enige juiste optie is. De bedoeling is wel om het straks als Kamer echt serieus te kunnen afwegen.

Staatssecretaris **De Bat**:
Wij zullen onderbouwen waarom we denken dat twee op één plek op dit moment de beste optie is, mits we daartoe komen, want dat is natuurlijk de eerste stap die we moeten zetten. We zullen ook weergeven wat we hebben onderzocht en waarom een een-op-eenlocatie minder effectief is en minder doet in de totale opgave die we hebben. We komen ook met de versnellingsagenda voor spoor 2, 3 en 4. Daarbij komen weer nieuwe locaties in beeld, waarbij we ook weer gaan zoeken hoe we daar invulling aan kunnen geven. Er komt dus nog een heleboel aan.

De **voorzitter**:
Kan de heer Flach leven met die interpretatie? Dat is het geval. Dan krijgt de motie op stuk nr. 194 met die interpretatie oordeel Kamer.

Staatssecretaris **De Bat**:
De motie op stuk nr. 195 ontraad ik onder verwijzing naar het debat.

Dat geldt ook voor de motie op stuk nr. 196; die ontraad ik.

De motie op stuk nr. 197 ontraad ik ook.

De **voorzitter**:
Eén vraag, meneer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (JA21):
Ik dacht: ik wacht even tot de staatssecretaris klaar is. Ik heb een vraag over de motie op stuk nr. 183. Ik weet dat dit kabinet voornamelijk inzet op wind op zee, maar het punt van deze motie is juist dat de systeemkosten veel meer gaan dalen als je veel meer inzet op kernenergie, omdat je dus niet het conflict hebt met de aanlanding van wind op zee. Is de staatssecretaris in dat licht niet alsnog bereid om een veel groter aandeel van kernenergie te vergelijken met de ingeslagen weg?

Staatssecretaris **De Bat**:
Dit kabinet zet ook in op 7 gigawatt kernenergie. Wij zien het al als een behoorlijke opgave om dat in 2050 gerealiseerd te hebben met alle tijdlijnen die wij nu kennen. In het NPE hebben we de balans gevonden. Aan de ene kant staat wat nodig is om duurzame elektronen van zee voor onze industrie beschikbaar te krijgen. Daarnaast staat de opgave kernenergie. Je kunt moeilijk dat geheel bij elkaar optellen; dat zijn echt twee aparte trajecten. Tegelijkertijd doen ze allebei iets voor ons totale systeem. Als je

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend.
Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd.

dat helemaal wil uitpluizen in de systeemkosten, dan krijg je echt heel veel rapporten en heel veel onderzoek. Ik denk dat dat het proces niet versnelt. Er zijn natuurlijk al wel studies van TNO, die gericht zijn geweest op vier kerncentrales. Die rapporten zijn al beschikbaar.

De **voorzitter**:
Daarmee zijn we aan het einde gekomen van dit tweeminutendebat.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**:
Over de ingediende moties zal dinsdag worden gestemd. Ik dank de staatssecretaris voor zijn aanwezigheid in de Tweede Kamer. Ik schors tot circa 17.00 uur. Dan zal de Kamer in debat gaan over de ontstane politieke situatie.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend.
Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd.